

Терьошкіна Наталія Євгенівна,

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки та організації виробництва,
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова (м. Миколаїв, Україна)*

ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

У статті розкриваються економічний зміст і взаємозв'язок понять «розвиток» та «інноваційна стратегія». Також визначено основні види та особливості інноваційних стратегій на макрорівні, їх місце і значення в системі державного управління економікою. Окреслені принципи, мета та завдання інноваційної стратегії в українських умовах.

Ключові слова: інновації, інноваційна стратегія, розвиток, науково-технічний прогрес, економічна система, держава.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Реалії процесу інтеграції держав до системи світових економічних відносин, прискорення демократизації життя суспільства викликають необхідність докорінних трансформацій у наукових підходах до системи управління національною економікою. На початку XXI ст. стає цілком зрозуміло, що як ключовий фактор сталого економічного зростання починають превалювати інноваційні принципи розвитку. Порівняно з традиційним залученням додаткових ресурсів використання інноваційно орієнтованих методів розвитку забезпечують більш високий рівень віддачі, тому на цей час саме інноваційна сфера стає найбільш впливовим фактором конкурентоспроможності держави в міжнародній економічній системі, а інноваційна діяльність регіонів набуває значення як їх найважливішої конкурентної переваги, так і ключового фактора сталого економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання щодо обрання шляхів стратегічного розвитку країн на інноваційній основі, визначення алгоритмів, методів, механізмів стратегічного управління постійно перебувають у центрі уваги таких науковців, як Глазьев С., Львов Д., Фетисов Г. [4], Аньшин В., Дагасев О. [6], Менш Г. [18], Яковець Ю. [16] та ін.

Не вирішені раніше питання, що є частиною загальної проблеми. Разом з тим питання сутності та ролі інноваційної стратегії в системі управління національною економікою були і залишаються найбільш складними й такими, що потребують серйозного науково-методичного вивчення та обґрунтування.

Мета статті – проаналізувати та визначити сутнісні особливості інноваційних стратегій для подальшого використання кращого досвіду під час розроблення механізмів формування та реалізації їх в Україні.

Основний матеріал. Економічне зростання, факторами якого є кількість і якість трудових і природних ресурсів та обсяг основного капіталу забезпечують розвиток основних галузей інноваційної сфери (науки, освіти, високих технологій, наукомістких виробництв). Науково-технічний прогрес на основі перетворення науки на провідний чинник розвитку суспільного виробництва впливає на масштаби і характер виробництва, змінює умови, характер і зміст праці, галузевої та професійної структури суспільства, а також усієї світової економіки. Хоча традиційна економічна наука як ключові фактори конкурентних переваг для регіонів чи країн називає землю, розташування, природні ресурси (корисні копалини, енергію), працю і кількість населення [19], проте в сучасних умовах перевага в конкурентній боротьбі вже майже не залежить ні від розмірів країни, ні від наявності запасів природних ресурсів, ні навіть

від розміру фінансового капіталу. Цілком очевидно, що найближчими роками процвітатимуть ті держави, що забезпечать найбільш раціональний прояв професійних здібностей і талантів людського ресурсу, зуміють швидше за інші країни освоїти і впровадити в діяльність нові знання, трансформують практичні досягнення в найсучасніші технології і продукцію. Для цього доцільно використовувати як декларативні державні, так і ринкові механізми, що сприяють раціональному відновленню, впровадженню і повсюдному поширенню новітніх технологій, збільшенню випуску продукції, що є конкурентоспроможною не лише на внутрішньому, а й на світовому ринку. Комплексна причинна обумовленість структурних зрушень пов'язана з державною інноваційною стратегією й активною науково-технічною політикою фірм і регіонів, орієнтованою на сприяння розвитку передових технологій і НДДКР проривного характеру.

У сучасній науковій літературі використовуються такі терміни, як «стратегія інноваційного розвитку», «інноваційна стратегія розвитку» або «інноваційна стратегія». Розглянемо більш детально їх економічний зміст та сутність.

Саме поняття «розвиток» припускає: 1) нагромадження якісних новотворів; 2) процес і результат цілеспрямованої управлінської діяльності в економічному середовищі, що змінюється; 3) інструмент ефективного перерозподілу ресурсів; 4) процес пропозиції, створення і збереження під контролем необхідних життєво важливих для економічної системи змін [1-3; 6] і т. д.

Виходячи з цих визначень, в основу розвитку економічної системи покладені її якісні зміни, пов'язані значною мірою з удосконаленням керуючої підсистеми. Якісні зміни в структурі економіки відбуваються завдяки впорядкуванню її складових, реінжинірингу комплексних багатопісочарових бізнес-процесів, зміні їх алгоритмів тощо, наприклад збільшення частки виробничих галузей замість видобувних. Головною причиною появи поняття «інноваційний розвиток» є необхідність постійного підвищення конкурентоспроможності та утримання її рівня, потреба в оцінюванні й розробленні прогностичних показників упровадження інновацій та їх впливу на функціональні та кількісні зміни як внутрішніх елементів економічної системи, так і цієї системи в цілому. У вітчизняному і зарубіжному науковому середовищі немає єдиного підходу до визначення інноваційного розвитку. Якщо проаналізувати достатню кількість фахових джерел, присвячених інноваційному розвитку, то можна побачити, що це поняття пов'язують із такими аспектами:

- інноваційний розвиток складається з усіх рішень, заходів та їх результатів, починаючи з визнання необхідності або постановки проблеми, закінчуючи етапом досліджень, розроблення та комерціалізації інновацій шляхом поглинання і прийняття новітніх технологій користувачами, включаючи їх наслідки та процес передачі знань [20];

- формальний план, або розумовий процес, для освоєння нового проекту від стадії ідеї до виходу на ринок і за його межі [17];

- зростання інноваційного потенціалу, за умови зменшення обмеженості ресурсної бази інноваційної діяльності [1];

- підвищення рівня конкурентоспроможності (при цьому інновації розуміють як основний чинник конкурентної переваги) [3];

- досягнення максимальної ефективності інноваційного процесу, обумовленої кількісно за повнотою і швидкістю руху за інноваційним циклом [5];

- можливість запроваджувати розроблені технології до господарської діяльності, розуміючи при цьому під рушійним фактором інноваційного розвитку ступінь новизни інновацій [9].

Як бачимо, науковці розглядають поняття «інноваційний розвиток» у вузькому розумінні, з позицій технологічного підходу. Але для всієї економічної системи країни інноваційний розвиток є не лише технологічними досягненнями, що застосовуються в діяльності підприємств і організацій, а й освоєнням нових та переозброєння вже існуючих галузей виробництва, удосконаленням їх організації, ліквідацією неефективних виробництв, сталим розвитком регіонів. Віддача від ухвалених рішень державного характеру тут буде більш істотною порівняно з традиційним сприянням окремо взятим підприємствам у сфері науково-технічного розвитку.

До того ж ще Шумпетер Й. ввів в економічну науку розмежування між економічним ростом і економічним розвитком, останній насамперед має на увазі появу чогось нового, невідомого раніше, або, інакше кажучи, інновацій [15].

Це підтверджується й дослідженнями Кондратьєва М., який розглядав вплив інновацій на якісні зрушення в світовій економіці при створенні теорії довгих хвиль економічної кон'юнктури в 20-х роках ХХ ст. На основі великого матеріалу практичних спостережень він виявив емпіричні закономірності, що супроводжують тривалі коливання економічного життя суспільства. Вчений вважав, що перед початком і на початку підвищувальної хвилі кожного великого циклу відбуваються радикальні перетворення в економічній кон'юктурі, що знаходять своє вираження в помітних змінах розвитку техніки (яким передують технологічні відкриття і винаходи). Основне значення Кондратьєв М. відводив науково-технічним інноваціям [8].

На сьогодні у фазі економічного розвитку суспільства цей процес переплітається зі спрямуванням функціонування різних секторів економіки і підприємств на інноваційне підґрунтя. Сучасні науковці поряд із великими циклами економічної кон'юнктури, охарактеризованих Кондратьєвим М. (довгі хвилі або довготривалі цикли), розглядають середньострокові і понаддовгострокові цикли. Кожний з цих видів циклів відрізняється від інших тривалістю і ступенем інноваційних трансформацій. На зміну циклам інновацій приходять інноваційно-технологічні кризи, перетворюється структура і характер інновацій. Початок понаддовгострокової хвилі закладають епохальні і хвиля базових (базисних) інновацій, що докорінно змінюють структуру економіки і її технологічний компонент при створенні нового способу виробництва. Вони визначають поворотні точки в циклічному розвитку економіки суспільства. За визначенням Менша Г., базові інновації – це знову створений матеріал або засіб (спосіб), що вперше використовується у виробництві, організації або створенні ринку для нового, уперше виробленого товару. Приблизно один раз на півсторіччя (50-55 років) відбувається зміна (на основі циклу базових інновацій) домінуючого технологічного укладу, що лежить в основі кондратьєвської хвилі і формує вектор конкурентоспроможності продукції в економіці країни. Один раз на десять років змінюється переважне покоління техніки (технологій), що відображається у хвилі поліпшуючих інновацій, які виникають і діють усередині існуючих технологічних парадигм.

Розвиваючи теорію довгих хвиль Кондратьєва М., вчені Глазєв С., Львов Д., Фетисов Г. [4], Яковець Ю. [16] розробили концепцію технологічних укладів, що стала теорією довгострокового техніко-економічного розвитку, сутність якого можна уявити як «нерівномірний процес послідовного заміщення цілісних комплексів технологічно сполучених виробництв – технологічних укладів». Зазначені науковці проникливо досліджували зміст кожної хвилі – укладу. У становленні першої підвищувальної хвилі (першого технологічного укладу) 1785-1830 рр. вирішального значення набули винаходи і зрушення в текстильній промисловості і виробництві чавуну. Зростання в період другої хвилі (1830-1880 рр.) було обумовлене насамперед розвитком залізниць,

вдосконаленням морського транспорту (ядро циклу – виникнення парової машини і залізниць). Третю підвищувальну хвилю (1880-1930 рр.) пов'язують з винаходами в галузі електроніки, масовим поширенням електрики, радіо і т. д. (це цикл електрики і чорної металургії). Четверта хвиля (1930-1980 рр.) виникла зі створенням швидкісних автомобільних магістралей, трубопровідного транспорту, телекомунікаційного зв'язку, електронних обчислювальних машин, з розвитком авіатранспорту (ядро укладу – автомобілі і синтетичні матеріали). Сьогодні ми перебуваємо у фазі п'ятої інноваційної хвилі – «інтелектуальної», – ядром якої є технології телекомунікаційних систем, глобальних комп'ютерних мереж, Інтернету, супутникового та стільникового зв'язку. Для п'ятої хвилі характерним інноваційним ресурсом можна назвати людський (інтелектуальний) капітал, а найефективніше зростання національної економіки і найбільші доходи населення спостерігаються не в тій країні, де виробництво товарів і послуг здійснюється за низькими цінами, а там, де більш активно виробляється затребувана ринком продукція, застосовуються оптимальні схеми її промислового виробництва, досконало поставлена маркетингова система її збуту і захисту від товарів-замінників та підробок. Таким чином, інновації переводять економічну кон'юнктуру зі знижувального на підвищувальний шлях розвитку, викликаючи хвилеутворення і будучи підґрунтям якісних економічних трансформацій.

Тому, на наш погляд, використання терміна «інноваційний розвиток» є повторенням подібних за економічним змістом слів або, якщо керуватися логікою, це тотожне висловлювання. Як не може бути розвитку без інновацій, так й неможливі інновації без розвитку.

Це також підтверджують дослідження Портера М., який найважливішими засобами розвитку називає:

- нові технології (що створюють можливості для якісної зміни задоволення потреб виробників і покупців продукції галузей);
- нові або такі, що змінилися, запити покупців, які можна залучити до процесу стратегічного управління господарською системою для зміни параметрів економічної поведінки;
 - появу нового сегмента галузі (наприклад, створення екосистеми);
 - зміну вартості або наявності компонентів виробництва, що є одночасно стимулом і засобом інноваційного розвитку;
 - зміну урядового регулювання [11].

Існує велика кількість трактувань поняття інноваційної стратегії національної економіки (макроінноваційної стратегії), і це свідчить про те, що в наукових колах немає єдиної думки і підходу до цього питання. Детальне визначення сутності інноваційної стратегії розглянуто у праці [14] автора.

Узагалі можна виділити такі основні підходи до наукового вивчення і розуміння сутності «інноваційної стратегії» економічної системи:

- розуміють як результат об'єднання теоретичних наробітків у сфері інноваційного і стратегічного менеджменту;
- визначають як елемент інноваційної діяльності й атрибут її результативності й ефективності;
- репрезентують як форму комплексного довго- і середньострокового планування інноваційної діяльності;
- інтерпретують як засіб мінімізації інноваційних ризиків.

Кожний із зазначених підходів характеризує визначений аспект інноваційної стратегії економічної системи, підкреслюючи найбільш істотні її риси й особливості.

З вищенаведених визначень також бачимо, що принциповим уявляється місце

Розділ 3 Інноваційний менеджмент

інноваційної стратегії розвитку в довгостроковій системі планування держави. В цей час значна частина дослідників розглядають її як одну з конкурентних або функціональних стратегій. Але з позицій системного підходу до інноваційного розвитку держави, на наш погляд, варто говорити про інноваційну стратегію як про базову стратегію розвитку.

Принципові відмінності між інноваційною стратегією забезпечення конкурентоспроможності і конкурентних стратегій, на думку Субботіної Т. [13], яка розвинула підхід Портера М. до стадій конкурентоспроможності на фазі економічного зростання, кореняться в тому, що на цій стадії забезпечення конкурентних переваг національної економіки за рахунок факторних витрат стає все більш і більш винятковим явищем. Тепер не володіння факторами, а, навпаки, недостача їх сприяє зростанню конкурентоспроможності, стимулюючи введення нової техніки і технологій, а також нових механізмів формування і безперервного вдосконалення факторів виробництва. Але в Україні існує досить багато видів економічної діяльності, екстенсивні резерви зростання яких ще не вичерпані. Тому можна говорити про переважно інноваційний характер стратегії забезпечення конкурентоспроможності.

Таким чином, на нашу думку, інноваційна стратегія являє собою основну стратегію якісного зростання сучасної національної економіки, вона визначає загальну мету, модель і механізми розвитку, пріоритети, роль різних учасників у процесі її реалізації (рис. 1).

Рисунок 1 – Місце та значення інноваційної стратегії держави, (розроблено автором)

Наявність дієздатної інноваційної стратегії дає державі низку особливих можливостей:

- при більш ефективній діяльності підприємств, що працюють у тій самій і близько розміщених областях, виникає так званий синергетичний ефект;
- формування дієздатної національної інноваційної системи;

– використання результатів досліджень, що, у свою чергу, викликає техніко-організаційні зміни та відповідний економічний ефект, і цей процес має зворотний зв'язок;

– з'являються «технології другого порядку» – найважливіший стратегічний ресурс розвинутих країн;

– підвищується значення малих підприємств і окремих спеціалістів у інноваційному процесі;

– поширюється саме венчурне мале підприємництво;

– виникає «технологічний розрив», що виражається у технічній неуспішності країн, що розвиваються порівняно з розвинутими країнами, які мають ключові технології (макротехнології) постіндустріальної епохи;

– з'являються «закриваючі технології» – способи виробництва або технології, в результаті появи яких стають неефективними, менш потрібними або взагалі непотрібними цілі галузі економіки, види продукції та людські ресурси;

– першорядного значення набувають освіта, наука і знання як стратегічний потенціал, при чому в розглянутому контексті важливою необхідно вважати роль не загальної освіти, а саме творчого потенціалу і рівня науково-технічної й організаційно-політичної еліти.

Головною рисою інноваційної стратегії можна назвати поєднання в ній двох напрямів впливу, перший з яких спрямований на міжнародне оточення і сприяє підвищенню конкурентоспроможності країни серед інших гравців на світовому ринку, а другий – на забезпечення внутрішньої оптимізації національної економіки.

Також, на думку низки дослідників, інноваційна стратегія є набагато більш ефективним засобом у конкурентній боротьбі, ніж усі традиційні способи [10], вона дозволяє віддалитися від конкуренції, мінімізувати вплив конкурентних сил на діяльність національної економіки.

Цікавим вбачається підхід Комкова М. [7] до визначення видів інноваційно-активних стратегій на мезо- і макrorівні, що базується на виділенні в технологічній структурі економіки чотирьох елементів: ресурсів, енергоносіїв і енергії; обробних галузей; інвестиційних галузей; галузей виробництва кінцевої продукції і виробничої інфраструктури. Відповідно автор виділяє три типи інноваційно-активних стратегій економіки:

– ресурсно-експортна стратегія (продаж ресурсів);

– експортно-наукоємна стратегія (експорт наукоємної продукції на світовий ринок);

– ресурсно-інноваційна стратегія (підтримка довгих технологічних ланцюжків).

Існує інший підхід до виділення інноваційних стратегій національної економіки, позначений в стратегії Російської Федерації у сфері розвитку науки й інновацій на період до 2015 року [12], що базується на диференціації джерел зростання:

– ринково-еволюційна стратегія (формування національної інноваційної системи «природним» чином знизу нагору – від генерованого платоспроможного попиту до формування адекватної пропозиції);

– ринково-радикальна стратегія (прискорена реалізація першого сценарію, що передбачає державне фінансування на проєктній основі пріоритетних напрямів розроблень);

– стратегія, що базується на інституціональному «добудуванні» національної інноваційної системи;

– інноваційно-активна стратегія;

– «знаннєво-активна» стратегія – розвиток попередньої моделі, в якій акцент зміщений до початку інноваційного циклу й до розвитку інноваційної освіти.

Аньшин В. і Дагаєв О. [6] при формуванні макроінноваційних стратегій припускають врахування різних аспектів державного управління інноваціями. Такими аспектами є:

- діапазон охоплення державою науково-технічних сфер і напрямів інноваційної діяльності;
- характер переміщення технологій;
- характер генерації ідей;
- характер підтримки інноваційних процесів.

Отже, сучасні інноваційні стратегії окремих країн розрізняються, на них впливають визначені фактори і види державної політики. Інноваційні стратегії розвинутих країн спрямовані не просто на збільшення своєї частки на ринку високотехнологічної продукції, а на підтримку власних лідируючих позицій в усіх напрямках науково-технічного прогресу. Інноваційні стратегії країн, що розвиваються, не можуть бути спрямовані на досягнення лідерства у сфері виробництва і продажу технологій. Вони повинні прагнути до виходу на світовий ринок із визначеною продукцією, розробляти інноваційну стратегію з урахуванням реальної перспективи розвитку держави і сучасного соціально-економічного положення, спираючись на свій інноваційний, науково-технічний, фінансовий потенціал.

На наш погляд, відповідь на питання щодо структурної перебудови економіки України, виведення її на міжнародний рівень за показниками конкурентоспроможності і організації економічної безпеки полягає виключно в напрямі впровадження дієздатної державної інноваційної стратегії, яка повинна ґрунтуватися на розвитку техніко-технологічної бази виробництва, позитивних зрушеннях в його структурній організації завдяки реалізації інноваційного процесу, що дасть можливість досягти зниження витрат або створить для цього відповідні умови.

Головною метою інноваційної стратегії держави є забезпечення високого рівня добробуту населення, прискорене розроблення й освоєння нових товарів і послуг, що володіють високими показниками конкурентоспроможності на світовому ринку, переважне застосування сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- і ресурсозберіжних виробництв, закріплення міцних геополітичних позицій держави. Досягти цього можливо, дотримуючись таких принципів:

- високий рівень адаптивності: інноваційна стратегія повинна розвиватися з часом, тобто дозволяти вносити корективи до свого курсу і, можливо, навіть дозволяти скоротити втрати на інновації в разі потреби. Інноваційна стратегія і відповідне виконання повинне бути здатне адаптуватися до нових ідей, навіть якщо це вимагає переміщення в декількох напрямках;
- адекватність ресурсів: обсяг ресурсів у даний час повинен бути доступним для успішної реалізації інновацій. Ресурси в зазначеному контексті включають фінанси, устаткування, програмне забезпечення, людський ресурс тощо;
- визнання моделі інноваційного розвитку економіки як пріоритетної;
- знання і навички: оцінка поточного рівня навичок і знань від користувачів інновацій;
- достатній час і компенсація часу для користувачів інновацій, щоб здобути відповідну освіту і стати фахівцями в тому, як використовувати інновації. Ця умова належить не лише до готовності забезпечити час, але і готовність користувачів інновацій до витрат часу на навчання для реалізації інноваційної стратегії;

- максимальне використання ринкових механізмів активізації інноваційної діяльності і підприємництва;
- відповідне використання власного науково-технічного потенціалу держави і впровадження організаційних трансформацій у структурі науково-технічної складової;
- зведення до одного вектора зусиль розроблювачів, виробників продукції й інвесторів.

Пріоритетними цілями національної інноваційної стратегії в українських умовах, на нашу думку, можна назвати:

- створення національної інноваційної системи, спрямованої на підвищення ефективності співпраці трьох ключових сторін: урядових установ, академічного сектору і бізнесу;
- інноваційна підтримка всього сектору новітніх технологій в Україні з метою забезпечення технологічної безпеки держави;
- стимулювання інноваційного потенціалу підприємницького сектору і створення інноваційної сприятливих умов для його подальшого існування;
- збільшення інтенсивності циркуляції знань і взаємодія між промисловістю та науковими установами;
- зміцнення потенціалу науково-дослідних установ для створення інновацій та трансферу технологій;
- розширення прав і можливостей людських ресурсів, розроблення та реалізація освітніх програм на всіх освітніх рівнях;
- стимулювання підвищення продуктивності національної економіки в напрямі досягнення конкурентоспроможних результатів на основі кращих практик;
- збереження і збільшення національного багатства.

Зазначені пріоритети в цілому відповідають основним умовам створення й утримання інноваційних і технологічних переваг на державному рівні.

Вступаючи, у низці випадків у суперечність з цілями функціонування економічної системи мезо- і мікрорівня, взаємопереплітаючись, зазначені цілі формують переважний в рамках національної економічної системи вектор інноваційного розвитку, що є основою для вибору типу експлуатованої конкурентної переваги.

Висновки та напрями подальших досліджень. Ґрунтуючись на вищевказаному, можна зробити такі висновки:

1. Динаміка економічних циклів, особливо остання їх фаза, підтверджує, що оптимальною моделлю, яка спроможна забезпечити перехід на хвилю нового технологічного укладу, є інноваційна модель розвитку економічної системи, в основі якої лежать її якісні зміни, які викликані саме виникненням та поширенням інновацій. Тому розвиток держави неможливий без використання новітніх технологій і методів у всіх сферах її життєдіяльності.

2. В умовах глобалізації і розвитку економіки знань, що триває, інноваційну стратегію держави варто розглядати як одну з основних (головних) стратегій, що визначає загальні установки, модель і механізми розвитку, вектори переваги, а також роль різних суб'єктів у процесі її реалізації.

3. Досвід країн з розвинутою ринковою економікою та країн, що розвиваються, дозволяє виокремити основні типи інноваційних стратегій національних економік, які значно розрізняються внаслідок впливу визначених факторів і специфіки державної політики.

4. В Україні великі сподівання покладаються на формування державної інноваційної стратегії, в рамках якої, перш за все, необхідне розроблення та реалізація

Розділ 3 Інноваційний менеджмент

програми технологічної модернізації промисловості, спрямованої на створення випереджального стратегічного наукового заділу та відновлення виробничого потенціалу.

Перспективними напрямками подальших досліджень можуть бути науково обгрунтовані пропозиції щодо формування інноваційних стратегій України та її окремих регіонів. Значна увага при цьому повинна приділятися безпосередньо розробленню механізмів реалізації інноваційних стратегій, які нададуть можливість істотно підвищити позитивний результат інноваційної діяльності на всіх ланках управління, забезпечать комплексний аналіз, що враховує взаємозв'язок різних варіантів вибору і чинників розвитку, пряма кількісна оцінка класичними методами та порівняння яких один з одним викликає певні труднощі.

1. Аскарова А.А. Оценка инновационного потенциала предприятий малого бизнеса / А.А. Аскарова. – М. : «Дело», 2006. – 250 с.
2. Афонин И.В. Управление развитием предприятия: стратегический менеджмент, инновации, инвестиции, цены : учебное пособие / И.В. Афонин. – М. : Дашков и К, 2005. – 380 с.
3. Баранчев В.П. Механизм инновационного развития организации / В.П. Баранчев, Л.М. Мартынов // Изобретательство. – 2005. – №7. – С. 11-28.
4. Глазьев С.Ю. Эволюция технико-экономических систем: возможности и границы централизованного регулирования / С.Ю. Глазьев, Д.С. Львов, Г.Г. Фетисов. – М. : Наука, 1992. – 208 с.
5. Гурков И.Б. Инновационное развитие и конкурентоспособность. Очерки развития российских предприятий / И.Б. Гурков. – М. : ТЕИС, 2005. – 235 с.
6. Инновационный менеджмент. Многоуровневые концепции, стратегии и механизмы инновационного развития : учеб. пособие для студ. вузов / ред. В.М. Аньшин, А.А. Дагаев. – М. : Дело, 2006. – 584 с.
7. Комков Н.И. Анализ и оценка перспектив перехода к инновационной экономике / Н.И. Комков, С.Ю. Ерошкин, М.В. Кравченко // Проблемы прогнозирования. – 2005. – №6. – С. 10-26.
8. Кондратьев Н.Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения: избранные труды / ред. Ю.В. Яковец, Л.И. Абалкин. – М. : Экономика, 2002. – 768 с.
9. Максимов Ю. Инновационное развитие экономической системы: эффективность трансфера технологий / Ю. Максимов, С. Митяков // Инновации. – 2006. – №7. – С. 34-40.
10. Мемухина С.Я. Стратегические приоритеты инновационной сферы с позиции формирования инновационной стратегии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.anrb.ru/isei/cf2004/d756.htm>
11. Портер М. Конкуренция : пер. с англ. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2001. – 495 с.
12. Стратегия Российской Федерации в области развития науки и инноваций на период до 2015 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://unid.bsu.edu.ru/unid/res/docs/detail.php?BLOCK_ID=109&SECTION_ID=1663&ELEMENT_ID=48227
13. Субботина Т. Россия на распутье: два пути к международной конкурентоспособности / Т. Субботина // Вопросы экономики. – 2006. – №2. – С. 48-64.
14. Терёшкина Н.Е. Инновационная стратегия: теория и практика реализации в Украине / Н.Е. Терёшкина // Интеллект. Инновации. Инвестиции. – 2013. – №4. – С. 124-129.
15. Шумпетер И. Теория экономического развития / И. Шумпетер. – М. : Прогресс, 2007. – 243 с.
16. Яковец Ю.В. Эпохальные инновации XXI века / Ю.В. Яковец. – М. : Экономика, 2004. – 446 с.
17. Dirlwanger A. Experiment: Innovation der Innovation [Электронный ресурс] / A. Dirlwanger. – Режим доступа: <http://iaf.hs-heilbronn.de/attach/innovation/michelin-starred/chefs.pdf>
18. Mensch G. Basisinnovationen und Verbesserungsinnovationen / G. Mensch // Zeitschrift für

Betriebswirtschaft. – 1972. – №42. – P. 291-297.

19. Porter M. Competitive Advantage. Free Press / M. Porter. – New York, 1985.

20. Rogers E.M. Models of knowledge transfer: clinical perspectives / E.M. Rogers. – Boulder CO : Westview Press, 1986.

Н.Е. Терешкина, канд. экон. наук, доцент, доцент кафедры экономики и организации производства, Национальный университет кораблестроения им. адмирала Макарова (г. Николаев, Украина)

Інноваційна стратегія в системі управління національною економікою

В статті розкривається економічне содержание і взаємозв'язок понять «розвиток» і «інноваційна стратегія». Також визначені основні види, особливості інноваційних стратегій на макроуровні, їх місце і значення в системі державного управління економікою країни. Очерчені принципи, ціль і задачі інноваційної стратегії в українських умовах.

Ключевые слова: инновации, инновационная стратегия, развитие, научно-технический прогресс, экономическая система, государство.

N.Ye. Teroshkina, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Organization of Production, National University of Shipbuilding named after Admiral Makarov (Mykolaiv, Ukraine)

Innovative strategy in the system of national economy management

The aim of the article. The aim of the article is to analyse and to define intrinsic features of innovative strategy for further use of the best experience when developing mechanisms of formation and their realization in Ukraine.

The results of the analysis. Economic contents and interrelation of the concepts «development» and «innovative strategy» are defined. It is proved that use of the term «innovative development» is repetition of similar words according to the economic contents or if to be guided by logic, it is identical statements. Both there can't be development without innovations, and innovations without development are impossible. The main approaches to scientific studying and understanding of essence of «innovative strategy» economic system which characterizes its certain aspect are defined, emphasizing the most essential differences and features. It is defined that innovative strategy represents the main strategy of high-quality growth of modern national economy; it is defined a common goal, model and development mechanisms, priorities, role of various participants in the course of its realization. Main types, features of innovative strategy at macrolevel, their place and value in system of public administration are also considered by national economy. The solution of a problem of restructuring of economy of Ukraine, maintenance of its competitiveness and providing economic security becomes possible only at realization of innovative strategy of the state, on the basis of continuous updating of technical base of production, improvement of its technological structure due to use of the innovations providing economy of expenses or creating conditions for such economy. The principles, the purposes and problems of innovative strategy in the Ukrainian conditions are defined.

Conclusions and directions of further researches. Dynamics of business cycles, especially their last phase, confirm that the optimum model, capable to provide transition to a wave of new technological way, the innovative model of development of economic cornerstone at the heart of which its high-quality changes, are caused by emergence and distribution of innovations. Therefore development of the state is impossible without use of the latest technologies and methods in all spheres of activity. In the conditions of globalization and proceeding development of economy of knowledge innovative strategy of the state should be considered as one of the main strategies. Experience of the countries with the developed market economy and developing countries allows allocating the main types of innovative strategy of national economies; they considerably differ as a result of influence of certain factors and specifics of a state policy.

Keywords: innovation, innovation strategy, development, scientific and technological progress, economic system, state.

1. Askarova, A.A. (2006). *Otsenka innovatsionnogo potentsiala predpriatii maloho biznesa* [Assessment of innovative capacity of small business enterprises]. Moscow: Delo [in Russian].
2. Afonin, I.V. (2005). *Upravleniie razvitiem predpriatii: Stratehicheskii menedzhment, innovatsii, investitsii, tseny* [Management of enterprise development: strategic management, innovations, investments, prices]. Moscow: Dashkov i K [in Russian].
3. Barancheiev, V.P., & Martynov, L.M. (2005). *Mehanizm innovatsionnoho razvitiia orhanizatsii* [Mechanism of innovative development of the organization]. *Izobretatelstvo – Invention*, 7, 11-28 [in Russian].
4. Hlaziev, S.Yu., Lvov, D.S., & Fetisov, H.H. (1992). *Evolutsiia tehniko-ekonomicheskikh sistem: vozmozhnosti i hranitscy tseentralizovannogo rehulirovaniia* [Evolution of technical and economic systems: opportunities and borders of the centralized regulation]. Moscow: Nauka [in Russian].
5. Hurkov, I.B. (2005). *Innovatsionnoie razvitiie i konkurentosposobnost. Ocherki razvitiia rossiiskikh predpriatii* [Innovative development and competitiveness. Sketches of the Russian enterprises' development]. Moscow: TEIS [in Russian].
6. Anshin, V.M., & Dahiiev, A.A. (Eds.). (2006). *Innovatsionnyi menedzhment. Mnourovnevyie konceptsii, stratehii i mehanizmy innovatsionnoho razvitiia* [Innovative management. Multilevel concepts, strategy and mechanisms of innovative development]. (2d ed.). Moscow: Delo [in Russian].
7. Komkov, N.I., Eroshkin, S.Yu., & Kravchenko, M.V. (2005). *Analiz i otsenka perspektiv perehoda k innovatsionnoi ekonomike* [The analysis and assessment of prospects of transition to innovative economy]. *Problemy prohnzirovaniia – Forecasting problems*, 6, 10-26 [in Russian].
8. Kondratev, N.D. (2002). *Bolshiiie tsikly koniunktury i teoriia predvideniia: Izbrannyie trudy* [Big cycles of an environment and anticipation theory: Chosen works]. Yu.V. Yakovets, L.I. Abalkin (Eds.). Moscow: Ekonomika [in Russian].
9. Maksimov, Yu., & Mitiakov, S. (2006). *Innovatsionnoie razvitiie ekonomicheskoi sistemy: effektivnost transfera tehnologii* [Innovative development of economic system: efficiency of technologies' transfer]. *Innovatsii – Innovations*, 7, 34-40 [in Russian].
10. Memuhina, S.Ya. (n.d.). *Stratehicheskie prioritety innovatsionnoi sfery s pozitsii formirovaniia innovatsionnoi stratehii* [Strategic priorities of the innovative sphere from a position of innovative strategy formation]. *anrb.ru*. Retrieved from <http://www.anrb.ru/isei/cf2004/d756.htm> [in Russian].
11. Porter, M. (2001). *Konkurentsiia* [Competition]. Moscow: Izdatelskii dom «Viliams» [in Russian].
12. *Stratehiia Rossiiskoi Federatsii v oblasti razvitiia nauki i innovatsii na period do 2015 g.* [Strategy of the Russian Federation in the field of development of science and innovations for the period till 2015]. (n.d.). *unid.bsu.edu.ru*. Retrieved from http://unid.bsu.edu.ru/unid/res/docs/detail.php?IBLOCK_ID=109&SECTION_ID=1663&ELEMENT_ID=48227 [in Russian].
13. Subbotina, T. (2006). *Rossiia na raspute: dva puti k mezhdunarodnoi konkurentosposobnosti* [Russia at the crossroads: two ways to the international competitiveness]. *Voprosy ekonomiki – Economy questions*, 2, 48-64 [in Russian].
14. Teroshkina, N.E. (2013). *Innovatsionnaia stratehiia: teoriia i praktika realizatsii v Ukrainie* [Innovative strategy: theory and practice of implementation in Ukraine]. *Intellekt. Innovatsii. Investitsii – Intelligence. Innovations. Investments*, 4, 124-129 [in Russian].
15. Shumpeter, I. (2007). *Teoriia ekonomicheskoho razvitiia* [Theory of economic development]. Moscow: Progress [in Russian].
16. Yakovets, Yu.V. (2004). *Epochalnyiie innovatsii XXI veka* [Epoch-making innovations of 21 centuries]. Moscow: Ekonomika [in Russian].
17. Dirlwanger, A. (2013). *Experiment: Innovation der Innovation. Manager Seminare, Vol. 11*. Retrieved from <http://iaf.hs-heilbronn.de/attach/innovation/michelin-starred/chefs.pdf> [in German].
18. Mensch, G. (1972). *Basisinnovationen und Verbesserungsinnovationen. Zeitschrift für Betriebswirtschaft – Magazine for business management*, 42, 291-297 [in German].
19. Porter, M. (1985). *Competitive Advantage*. New York: Free Press [in English].
20. Rogers, E.M. (1986). *Models of knowledge transfer: clinical perspectives*. Dissanayake, W., Konoshima, S. (Ed.). Boulder: Westview Press [in English].

Отримано 10.04.2014 р.